

Малюта К.

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Тимчишина І.

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

МІСЦЕ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

МЕСТО ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РЕГИОНА

PLACE OF TOURIST BUSINESS SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT REGION

Анотація. Вивчено деякі аспекти формування регіонального туристичного бізнесу. Досліджено проблеми та визначені напрями забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів в контексті ефективного управління туристичним бізнесом.

Ключові слова: туризм, бізнес, регіон, розвиток, управління, інвестиції, доходи, економічний розвиток.

Аннотация. Изучены некоторые аспекты формирования регионального туристического бизнеса. Исследованы проблемы и определены направления обеспечения социально-экономического развития регионов в контексте эффективно-го управления туристическим бизнесом.

Ключевые слова: туризм, бизнес, регион, развитие, управление, инвестиции, доходы, экономическое развитие.

Summary. Some aspects of the formation of the regional tourist business. The problems and directions of socio-economic development of regions in the context of effective travel management business.

Key words: tourism, business, region, development, management, investment, income, and economic development.

Туристична галузь набуває дедалі більшого значення для розвитку економіки і соціальної сфери в Україні, стрімко інтегрується у світову туристичну індустрію. Пріоритетний напрям розвитку в'їзного та внутрішнього туризму є важливим чинником для підвищення рівня життя, створення додаткових робочих місць в регіонах України. Поповнення валютних запасів держави та підвищення її авторитету на міжнародній арені.

Розвиток туризму у регіоні істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, виробництво товарів широкого вжитку, і є одним з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки.

Виготовляючи 11% глобального (загальносвітового) національного продукту, залучаючи 7% світових інвестицій, туризм на даний момент — найпотужніша сфера світової економіки. На частку туризму припадає 11% споживчих витрат, 5% податкових надхо-

джен. Ще у 1996 р. за валютними надходженнями, які збільшуються на 9% щорічно, туризм випередив експорт нафтопродуктів, автомобілебудування, телекомунікаційного обладнання, всі інші види послуг.

Сфера гостинності туристичних комплексів — найпотужніша в світі. У ній зайнято близько 200 млн чол. Можна з усією відповідальністю стверджувати, що туризм і подорожі стали до числа першочергових потреб людини. Частина витрат населення на туризм у Великій Британії складає 19% сімейного бюджету, у ФРН — 16%, в Японії — 14%, у Франції та США — 12%. Середня американська родина витрачає на туризм 3900 \$ щорічно [8].

В умовах розвитку Української держави туризм стає ефективним способом формування регіонального механізму управління, надходження значних коштів до державного бюджету, однією з форм раціонального використання вільного часу, проведення дозвілля, вивчення історії рідного краю, залучення

широких мас населення для вивчення історико-культурної спадщини.

Беручи до уваги місце і роль туризму в житті суспільства, держава проголошує його одним із пріоритетних напрямків розвитку культури та економіки регіонів [1].

Стратегічною метою економічного розвитку туризму в регіоні полягає у створенні продукту, конкурентоспроможного на світовому ринку, який може максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, забезпечити на цій основі комплексний розвиток територій та їх соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги та історико-культурної спадщини. Це стосується, перш за все, таких привабливих туристично-рекреаційних регіонів, як Автономна Республіка Крим, Волинська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Херсонська, Черкаська, Черноветская області, м. Київ, де туризм посідає чільне місце в розвитку економіки [3].

Туризм не тільки прямо або побічно охоплює більшість галузей економіки регіону, в тому числі промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, страхування, зв'язок, торгівлю, громадське харчування, житлово-комунальне господарство, сферу побутових послуг, культуру, творчість, спорт та інші, а і стимулює їх розвиток.

Надалі поетапність та інтенсивність розвитку галузі буде залежати від комплексної та планомірної реалізації стратегії створення конкурентоспроможного Українського турпродукту, його розгорнутої реклами на внутрішньому та зовнішньому ринках, впровадження збільшення ефективності використання рекреаційних ресурсів шляхом впровадження інновацій, залучення інвестицій, впровадження комплексного підходу до розвитку туризму і курортів на регіональному рівні [4; 5].

Роль, місце і значення туризму в житті культури і суспільства визначаються його основними функціями [9]:

- 1) задоволенням потреб в самоактуалізації;
- 2) пізнавальної, через дану діяльність відкриваються можливості для активного придбання нових знань про культуру;
- 3) комунікативної, пов'язаної з розширенням і зміцненням кордонів спілкування;
- 4) соціалізацією і інкультурації особистості, пов'язаної з можливістю засвоєння соціальних і культурних норм;
- 5) мотиваційної, тобто дана діяльність здатна сформулювати у свідомості людини певні ідеали та зразки поведінки, і навіть стиль життя.

Культурне самовираження народу завжди викликає інтерес. Природна допитливість туриста по відношенню до різних куточків світу утворюють один з найбільш сильних спонукальних туристських мотивів: туризм — найкращий спосіб знайомства з іншою культурою.

Соціальне значення туризму полягає у використанні його можливостей для розвитку особистості, її творчого потенціалу, розширення горизонту знань. Прагнення до знання завжди було невід'ємною рисою людини. Поєднання відпочинку з пізнанням життя, історії та культури іншого народу — одне із завдань, яку повною мірою здатний вирішувати туризм. Побачити світ своїми очима, почути, відчути — важливі частини відновлювальної функції туризму, вони несуть в собі великий гуманітарний потенціал. Знайомство з культурою та звичаями іншої країни збагачує духовний світ людини.

Сучасний туризм як соціально-економічне явище [7]:

- туризм входить до числа провідних галузей світового господарського комплексу;
- за своєю суттю є індустрією, сферою зайнятості;
- існує у вигляді туристського продукту і послуг, які не можуть накопичуватися і транспортуватися (на туризм припадає приблизно 10% всіх споживчих витрат);
- створює нові робочі місця і виступає найчастіше піонером освоєння нових районів (нині кожне шосте нове робоче місце в світі створюють туристські організації та індустрія гостинності, що становить близько 3 млн робочих місць);
- виступає як механізм перерозподілу національного доходу на користь регіонів, що спеціалізуються на туризмі;
- туризм також і найважливіший каталізатор економічного зростання багатьох країн (Південна Корея, Тайланд);
- характеризується високим рівнем ефективності і швидкою окупністю інвестицій (на туризм припадає приблизно 10% всіх світових інвестицій); є мультиплікатором зростання національного доходу, зайнятості та розвитку місцевої інфраструктури та зростання рівня життя місцевого населення;
- виступає як ефективний засіб охорони природи і культурної спадщини, оскільки саме ці елементи становлять основу його ресурсної бази.

Розвиток туризму надає стимулюючу дію на такі ключові сектори економіки регіону, як транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання і, з урахуванням мультиплікативного ефекту, становить одне з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки регіону.

У більшості країн, що розвиваються на частку іноземного туризму припадає 10–15% доходів від експорту товарів і послуг (Індія, Єгипет, Перу, Парагвай, Коста-Ріка).

Таким чином, туризм здатний надавати активний вплив на економіку регіону (або країни), в якому він розвивається, на його господарську, соціальну та гуманітарну основи [9].

Соціальне значення туризму як виду відпочинку допомагає відновити сили і працездатність людини і, відповідно, — психофізіологічні ресурси суспільства регіону. Він сприяє раціональному використанню вільного часу людини, збагачує соціально-економічну інфраструктуру та міжрегіональне співробітництво країн, держав і народів.

Говорячи про соціальний характер туризму в цілому, слід підкреслити, що головна його соціальна функція — відтворювальна, яка дозволяє оновити сили і внутрішні ресурси людини, витрачені як в ході трудової діяльності, так і при виконанні повсякденних побутових обов'язків. Ритми сучасного життя супроводжуються збільшенням масиву виробництва, урбанізацією, нерідко погіршенням екологічної обстановки, ізоляцією від природи, надходженням надто широкого обсягу інформації. Зазначені фактори сприяють накопиченню втоми — фізичної та психологічної, що, у свою чергу, призводить до збільшення конфліктних ситуацій в побуті та на виробництві, сприяє погіршенню здоров'я, знижує трудову і життєву активність. Подоланню цих негативних наслідків допомагає туризм, який є ефективною формою практично повного, всебічного оновлення, так як людині надається можливість тимчасово залишити місце постійного проживання, трудової діяльності, змінити звичну обстановку і спосіб життя [6].

Туризм дозволяє поєднати відпочинок з пізнанням життя, побуту, історії, культури, традицій, звичаїв свого та інших народів. Цікаві маршрути, різноманітна тематика екскурсій (історичні, архітектурні, етнографічні) розширюють кругозір, розвивають інтелект, формують естетичний смак, допомагають краще усвідомити реальну картину світу. Особливо важлива ця

сторона туризму у вихованні підростаючого покоління. Соціальне значення туризму виходить за рамки пізнавальної функції, так як він багато в чому сприяє взаєморозумінню народів, розвитку мирних, дружніх відносин. Добросусідські відносини між державами є найважливішою умовою для туристського обміну.

Таким чином, туризм займає значне місце у соціально-економічному розвитку як регіонів, так і країн в цілому. Адже, саме туризм посідає чільне місце в міжнародних зовнішньоекономічних зв'язках. Він є важливим стимулом розвитку світової торгівлі, що сприяє розширенню й активізації міжнародного торговельного обміну. Основною рушійною силою розвитку туризму залишаються економічні вигоди, які він надає. Крім цього, як зазначалося вище, туризм має широкі можливості для залучення іноземної валюти і різного роду інвестицій. Він сприяє диверсифікації економіки, утворюючи галузі, що обслуговують індустрію туризму, забезпечує зростання доходів населення та підвищення рівня добробуту нації. Також вплив туризму на економічний розвиток виявляється у підвищенні ділової активності та розширенні виробництва товарів і послуг у результаті збільшення платоспроможного попиту за рахунок іноземних та місцевих екскурсантів. Особливе місце відводиться туризму у створенні робочих місць і розв'язанні проблеми зайнятості. Кількість робочих місць щоденно збільшується, не вимагаючи при цьому великих витрат. Важливе значення має вклад туризму в платіжний баланс країни, який виражається у вигляді різниці між витратами іноземних туристів у країні і витратами резидентів цієї ж країни за кордоном [10]. Не менш важливі є соціальні функції туризму, особливо якщо розглядати туризм як форму розумового та фізичного виховання, що реалізується через гуманітарно-соціальні функції, основними з яких є [2]: виховна; оздоровча; спортивна.

Виходячи з цього, можемо розглядати туризм і як популярну форму організації відпочинку, проведення дозвілля, пізнання рідного краю, навколишнього середовища, знайомства з історією, культурою і традиціями певної країни, а також головних рушієм економічного розвитку країни.

Література

1. Бондаренко М. П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи / М. П. Бондаренко // Економіка і прогнозування: [науково-аналітичний журнал]. — К., 2015. — № 1. — С. 104–119.
2. Вуйцик О. Вплив рекреаційно-туристичного комплексу на розвиток економіки держави / О. Вуйцик // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». — Львів, 2013. — № 24. — С. 35–42.
3. Гостева Н. П. Місце туристичної індустрії України у світі / Н. П. Гостева // Держава та регіони: [науково-виробничий журнал]. Серія «Державне управління». — Запоріжжя, 2012. — № 2. — С. 45–50.
4. Мельник А. О. Перспективи розвитку вітчизняного туризму в умовах євроатлантичної інтеграції / А. О. Мельник, І. А. Чапліч // Вісник Хмельницького національного університету: [науковий журнал]. — Хмельницький, 2009. — № 1. — С. 76–80.
5. Мироненко М. Ю. Роль держави у формуванні програм соціально-економічного розвитку регіонів в умовах глобалізації / М. Ю. Мироненко // Інвестиції: практика і досвід. — 2014. — № 23. — С. 126–29.
6. Рега М. Г. Туристичний бізнес в економічному просторі України / М. Г. Рега // Теоретичні та прикладні питання економіки: [зб. наукових праць]. — Київ, 2009. — № 19. — С. 299–303.
7. Смаль В. Туризм і сталий розвиток / В. Смаль // Вісник Львівського університету. Серія географічна. — Львів, 2005. — № 32. — С. 163–173.
8. Суходуб В. С. Роль міжнародного туризму в економічному розвитку країн світу / В. С. Суходуб // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. — Луцьк, 2007. — № 12. — С. 245–251.
9. Темник І. О. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму / І. О. Темник // Ефективна економіка: [електронне наукове фахове видання] [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
10. Цимбал І. О. Сталий розвиток економіки / І. О. Цимбал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/cymbal.htm
11. Цьохла С. Ю. Систематизація факторів розвитку туристичної індустрії / С. Ю. Цьохла [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://science.crimea.edu/zapiski/2010/econ/uch_22_2e/373-380.pdf.